BUITEN

18E JAARGANG NO. 51. ZATERDAG 20 DECEMBER 1924.

Foto C. Steenbergh.

KIJKJE IN DE ST. OLOFSTEEG TE AMSTERDAM.
HET HUISJE IN HET MIDDEN DER AFBEELDING IS AANGEKOCHT DOOR DE VEREENIGING HENDRICK DE KEYSER.

BUITEN
Geïllustreerd Weekblad
aan het Buitenleven gewijd

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

KIJKJE IN DE ST. OLOFSTEEG TE AMSTERDAM, ILLUSTR. BLZ. 601
CARMELITA'S HUWELIJKSREIS, DOOR CHARLES E. VAN LOAN . . . . . „ 602
HET MODERNE LANDHUIS (SLOT), DOOR R. K., GEÏLLUSTREERD . . . . . BLZ. 604—609
DE ANDER, NAAR HET FRANSCH VAN ANDRÉ LICHTENBERGER . . . . . BLZ. 606
BADEN, DOOR RO VAN OVEN, GEÏLLUSTREERD BLZ. 609—611
BARGH, DE PANTER, DOOR F. G. MEDER . . . . BLZ. 611
JAPANSCHE DANSERESSEN BIJ EEN FEESTELIJKE GELEGENHEID, ILLUSTRATIE . . . . . „ 612

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, *met de toevoeging: „Voor de Redactie" of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten". Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.*

De uitgevers verzoeken beleefdelijk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvrage of een bestelling aan een adverteerder doet.

Uitgave van SCHELTEMA & HOLKEMA'S BOEKHANDEL
K. Groesbeek & Paul Nijhoff - AMSTERDAM -

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

Carmelita's Huwelijksreis

door CHARLES E. VAN LOAN.

CAYETANO Mendoza klapte met zijn zweep, en het geluid was als een pistoolschot. De oude witte merrie snoof verontwaardigd en nam een gang aan, die met veel goeden wil voor een draafpas gehouden kon worden. Meestal raakte Cayetano de oude witte merrie op het rechter oor. Het was een kunstje, dat jaren van oefening vereischte; gedurende die jaren was het rechter oor vereelt. Dezen keer miste het eind leeren riem zijn doel en de merrie liep — met een tintelend linkeroor — wel honderd el door, eer ze terugviel in haar langzamen, loomen tred. Alleen het van tijd tot tijd trekken van haar mishandeld oor gaf uiting aan haar verbazing en verontwaardiging. ✉ De weg — een gele streep langs den rand van den greppel, aan één zijde begrensd door een rij notenboomen, aan de andere zijde door de wilde vijgeboomen in het ravijn — verdween ten slotte in den vagen Californischen nevel. Een dunne metalen klank zweefde door de stille lucht: de stemmen der oude, gebarsten klokken van den toren der missie van San Juan Capistrano. Een enkelen keer huppelde een kwartel over den weg en vloog vleugelklepperend in het ravijn; duiven, gestoord in hun middagdutje, verdwenen met een glans van bleek-rose onder de lei-kleurige vleugels. Soms trilde de lucht door een zacht, stootend gebrom; dat was de polsslag van den Stillen Oceaan, die op twee mijl afstand op den zandigen oever hamerde. ✉ Cayetano Mendoza worstelde met een geweldig denkbeeld. Al zijn gedachten begonnen en eindigden met geld. De menschen in Capistrano zeiden dat als Cayetano ooit een zilveren dollar in handen kreeg, hij dezen zoo stevig vasthield, dat de arend op het geldstuk er door ging huilen. Mendoza was de rijkaard van de Mexicaansche bevolking; dat wil zeggen, dat hij na jaren er in geslaagd was bijna twee honderd dollar bijeen te garen. Er bestond een bankinstelling in Capistrano, maar de kassier kende Cayetano Mendoza alleen van aanzien. Cayetano was verstandig; hij herinnerde zich, dat er eens een bank was geweest in San Diego, die haar deuren had gesloten: zeker weer zoo'n Amerikaansche boevenstreek. Hij vertrouwde de Amerikanen niet; waar het geld betrof, vertrouwde hij niemand. ✉ Onder de kamperfoeliestruik tegen Cayetano's achterdeur had hij een gebarsten majolicavaas begraven en die majolicavaas was zijn spaarbank. Wel is waar betaalde ze geen rente, maar ze sloot ook nooit haar deur en van die bank was Cayetano president, kassier, accountant, klerk aan het stortings-loket en heel zelden en zeer tegen zijn zin, beambte van het uitbetalingsloket. Een dollar, die in de majolicavaas was gegleden, verdween uit de circulatie, zag nooit het daglicht weer. ✉ Zooals overal in die streek, waren ook in Capistrano de dollars schaarsch, behalve in de zomermaanden, als de rijke Amerikanen de kuststreek bezochten en geld uitgaven als water. Het was Cayetano niet gemakkelijk gevallen zijn kapitaal bijeen te schrapen. Iedere dollar was het resultaat van een opoffering. ✉ Cayetano Mendoza was geen lust voor de oogen. Zijn blauw-zwart haar was stijf en grof als de manen van een poney en hij droeg het lang, speciaal achter de ooren. Dat was het gevolg van de afzetters-prijzen der kappers. Cayetano's oogen waren klein, zwart en hard; ze stonden vlak naast zijn platten neus. Een dunne snor verborg ternauwernood zijn dunne, leer-achtige lippen en de gele tanden daarachter. Door de pokken zat zijn gezicht vol putjes; de hebzucht had zijn vel strak over de kaken getrokken. Als Whistler hem geschilderd had, zou hij wellicht in dat geschonden, leelijke gezicht een uitdrukking van vaag verlangen hebben gelegd; dat kwam doordat Cayetano te gierig was om zich voldoende voedsel te gunnen. ✉ Die gierigaard praktizeerde erover een vrouw te nemen. De waarheid moet gezegd worden, al lijdt de romantiek eronder en al kost 't Cupido zijn leven. Cayetano was niet verliefd; in zijn gelooid hart was niet het minste spoor te ontdekken van teedere gevoelens. Voor hem was het huwelijk louter een zaak van berekening; een verbintenis, die financieel voordeel beloofde. Het was een handelszaak, en zaken waren synoniem met dollars en centen. In zijn soort was die Cayetano Mendoza een verbazend praktische kop. ✉ De gedachte was in hem opgekomen, doordat hij Carmelita Gonzalez de tafel had zien afruimen na het middagmaal. Carmelita woonde bij haar zuster Refugio, die getrouwd was met Gabriel Dominguez, een weduwnaar met zeven kinderen, die van niets anders hield dan van goedkoope whisky en van wien men zei, dat hij zijn vrouw sloeg, als hij onder den invloed van sterken drank was. Gabriel was een van Cayetano's beste vrienden; dat wil zeggen zoo'n vrind, bij wien men ongegeneerd durft binnenloopen zoo tegen etenstijd. Cayetano had dit speciale trucje tot de hoogte van een kunst opgevoerd. Het spaarde geld. ✉ Carmelita kookte voor het gezin, want Refugio was niet sterk. Bij een van Cayetano's „toevallige" bezoeken, juist toen het gezin Dominguez aan tafel zat, was hij nog wat langer gebleven om een weinig van Gabriel's tabak te rooken, en zijn kleine speuroogjes hadden ieder van Carmelita's bewegingen gevolgd, toen zij om de tafel schommelde om de restanten op te ruimen. Cayetano zag met welbehagen naar de kalme en geoefende manier, waarop zij ieder spoor van voedsel verzamelde. Was er nog een kruimel van de frijoles 1) op Juanita's bord blijven liggen? Het ging terug naar de pot. Had de kleine Domingo zijn tortilla 2) half opgegeten? Het ging weer de provisiekast in. Niets werd verwaarloosd. Nadat Carmelita inspectie had gehouden, zou geen kanarievogeltje er meer zijn eersten honger kunnen stillen. ✉ Cayetano's sluwe kleine oogjes glinsterden van genoegen. O, dat was nog eens een vrouw, zooals 't hoort; een vrouw, die geen verkwistster was. Carmelita Gonzalez was wel niet mooi, maar wat was ze sterk! Niemand, hoezeer ook door liefde verblind, kon met mogelijkheid het feit overzien, dat Carmelita honderd kilo woog, dat ze een leelijke, zwarte moedervlek op haar linker wang had, dat ze met één oog scheel keek en dat ze een snor had als een dragonder; maar ze was bedaard, goedhartig en een onverdroeibare arbeidster. ✉ Cayetano, denkend aan het bewaren der etensresten, vond, dat hij al leelijker vrouwen had gezien en Carmelita's lichamelijke tekortkomingen zouden haar niet beletten om in de zomermaanden, als de rijke Amerikanen het kustplaatsje overstroomden, wasschen aan te nemen. Waschvrouwen werden goed betaald; Cayetano had zich de moeite genomen de zaak te onderzoeken en hij wist, dat 't zoo was. ✉ Hij herinnerde zich den tijd toen hij de Mosselgrot was afgevallen en zijn knie bezeerd had. De val had hem een maand lang gedwongen het bed te houden en hij was genoodzaakt geweest de oude Mrs. Cardigas te huren om hem te

1) Boonen.
2) Soort Mexicaansche pannekoeken.

verplegen en zijn eten te bereiden. Vijftien dollars had hij haar moeten betalen — en wat die vrouw gegeten had! Cayetano huiverde nog bij de gedachte daaraan. Vijftien dollars! En als hij getrouwd was geweest — Cayetano ging recht op het wagenbankje zitten en dezen keer wist de merrie, dat haar baas weer heelemaal met zijn gedachten er bij was. Hij raakte haar precies op het gewone punt. ✕ Carmelita kwam op de voor-veranda van de Dominguez-woning met haar naaiwerk in de hand. Er sprak lichte verbazing uit het eene oog, dat zij op den bezoeker vestigde. Het was lang na etenstijd. „Gabriel is niet thuis," zei ze beleefd. — „Dat hindert niet," zei Cayetano. — „Refugio is op het strand met de kinderen," zei ze, na een oogenblik te hebben nagedacht. — „Des te beter," zei Cayetano. „Ik ben gekomen om u te spreken." ✕ Carmelita noodigde hem met een gebaar uit om plaats te nemen op een wankelen stoel op de veranda, en ging log zitten. Het was twintig jaar geleden, sinds een man haar was komen opzoeken. Haar naaiwerk gleed op den grond en zij raapte het, zwaar hijgend, met moeite op. Meer dan een minuut lang heerschte volmaakte stilte. Carmelita had met geen mogelijkheid kunnen spreken; Cayetano zat erover te piekeren hoe hij beginnen moest. Hij was evenzeer een nieuweling in harts-aangelegenheden. ✕ Toen de stilte benauwend begon te worden, had Carmelita een ingeving. „Het regent in de bergen," zei ze, „en ik geloof, dat ik eenmaal 'n donderslag gehoord heb. Neen, tweemaal!" haastte zij zich te verbeteren, alsof dat een zaak van het hoogste gewicht was. Cayetano haalde diep adem. Waar diende het toe den tijd te verknoeien door over het weer te praten? Het was eigenlijk maar 't beste recht op de zaak af te gaan. Tijd was geld, zelfs in Capistrano, en mocht dus niet lichtvaardig verspild worden. ✕ „Carmelita," zei hij plotseling, „wat zou je er van denken om met mij te trouwen?" Carmelita gaapte als een visch op het droge. Het landschap verdween in een nevel voor haar oogen. Haar naaiwerk gleed van haar knie en viel op den grond, zonder dat zij het merkte. Getrouwd! Deze maagd was twee-en-veertig jaar oud en nog nooit had een man haar dat gevraagd. Haar tong scheen te zwellen in haar mond, tot ze bang was, dat ze er in zou stikken. Het kalme, kleine wereldje waarin ze leefde, scheen door gekleurde vlammen-flitsen rond te wentelen. Getrouwd! ✕ Mendoza begreep niets van haar agitatie. Gemoedsaandoeningen van welken aard ook waren hem vreemd, behalve het eigenaardige gevoel van welbehagen, dat zich van hem meester maakte, als hij de kleine hoop geldstukken, die op den bodem van de majolicavaas lagen, door zijn vingers liet glijden. Hij begreep alleen vaag, dat Carmelita aarzelde. ✕ Er was slechts één argument, dat hier dienst kon doen; Cayetano maakte er moedig gebruik van. „Ik heb geld," zei hij. „Alles bij elkaar, heb ik wel twee honderd dollars bespaard. Een vrouw kon slechter aankomen. Weliswaar is mijn huis niet zoo comfortabel ingericht als dit hier. Een alleenwonende man heeft geen gordijnen voor de ramen noodig, maar dat kan allemaal makkelijk verholpen worden. Jij zoudt de gordijnen voor de ramen in de voorkamer kunnen maken. Ik heb naar alle prijzen geïnformeerd; het zal niet veel kosten." ✕ Cayetano aarzelde, ietwat buiten adem door zijn welsprekendheid. Nog steeds sprak Carmelita niet. Alles draaide om in haar hoofd; misschien luisterde ze maar half. Cayetano draaide zijn slappen hoed in zijn handen rond en wierp het over een anderen boeg. — „Wij zouden zelfs een huwelijksreisje kunnen maken," zei hij sluw. „Wij zouden naar Santa Ana kunnen gaan en bij je broer Fernandez logeeren. Je hebt hem in langen tijd niet gezien." ✕ Zelfs het noemen van den afwezigen Fernandez ontlokte Carmelita geen antwoord. Weer dacht Cayetano na en, ofschoon het hem moeite kostte, speelde hij zijn hoogste kaart uit. — „Er zijn veel mooie winkels in Santa Ana," zei hij. „Een nieuwe japon zou je goed kleeden. Komaan, wat dunkt je ervan?" ✕ Carmelita zei heelemaal niets. Ze keek Mendoza met één oog dom aan, terwijl het andere oog op de oude, witte merrie gericht bleef. Carmelita's onderlip hing slap neer. Getrouwd! En dat met een man, die twee honderd dollar bezat! Refugio en Josie, haar zusters, hadden haar altijd uitgelachen omdat er nooit een man was gekomen, die haar gevraagd had. Ze noemden haar de oude vrijster. Wel is waar was Refugio's man een beest en Josie moest als waschvrouw den kost verdienen om haar Manuel te onderhouden; maar hoe dan ook, ze waren getrouwd en daar kwam 't maar op aan. Twee honderd dollars, een uitstapje naar Santa Ana, een nieuwe japon — en een zuinige man, die altijd werkte. En Gabriel's kinderen *waren* duivels! ✕ — „Komaan!" zei Cayetano. „Sla je toe?" Met de uiterste krachtsinspanning gelukte het Carmelita te spreken. — „In orde," zei ze. „Ja. In orde." Er volgde een pijnlijke stilte, die eenige seconden duurde; toen stond Cayetano vlug op. — „Vanavond kom ik hier soupeeren," zei hij, „en dan zullen we de zaak nader bepraten. Het beste is geen tijd te laten verloren gaan. Over twee weken zullen we trouwen. Adios." „Adios," zei Carmelita zwakjes. Zij gaven elkaar plechtig de hand en Cayetano klom op den bok van zijn ouden wagen. — Hups! zei hij tegen de oude grijze merrie. ✕ Twee weken later heerschte er groote opgewondenheid in de Mexicaansche kolonie van San Juan Capistrano. De vier oude klokken van den toren van de missie luidden onharmonisch en brachten dezelfde muziek voort als toen Carmelita's moeder naar haar trouwplechtigheid had geloopen. Het gelukkige paartje liep het schip van de kerk door tusschen twee rijen verbaasde bloedverwanten, vrienden en nieuwsgierigen. Zoowat de heele Mexicaansche bevolking was present. Cayetano voelde zich stijf en ongemakkelijk in een gesteven overhemd en een witten boord, Carmelita was een langzaam zwaaiende ballon in een pas gestreken witte japon met een ceintuur van kersrood lint, die haar kleinsten omvang aangaf; het woord „klein" op te vatten in absoluut vergelijkenderwijs bedoelden zin. ✕ Tenslotte stonden zij voor het altaar en de goede priester keek in Cayetano's gezicht en verbaasde zich over de diepe melancholie, die te lezen stond op dit magere, door de pokken geschonden gezicht. De priester had in zijn leven al heel wat bruigoms gezien, maar niet een, die zijn groot geluk tegemoet ging met zulk een verstrooid en peinzend voorkomen. ✕ Cayetano dacht heelemaal niet aan zijn bruid. Hij dacht aan het geld, dat zij hem gekost had. Hij had een nieuwen schommelstoel moeten koopen — waanzin natuurlijk, maar Carmelita had hem met alle geweld willen hebben. Vier dollars had hij hem gekost in een winkel van tweedehands artikelen. In de vensters aan de voorzij mankeerden zes ruiten. Carmelita had er op gestaan, dat er glazen ruiten inkwamen, terwijl dun perkamentpapier denzelfden dienst had gedaan. De glazenmaker was een afzetter. Dan had hij nieuwe potten en pannen voor de keuken moeten koopen, een tafel, het witte overhemd met stijve borst en den boord, dien Cayetano nooit meer zou dragen, behalve bij een begrafenis, de nieuwe zwarte laarzen, die zijn voeten pijn deden — hij had ze voor een koopje gekregen, al waren ze hem ook te klein en dat was nog eenige troost, — de trouwkoster en ten slotte het geld voor den priester. ✕ Cayetano's geest maakte een optelling van die bedragen met de meedoogenlooze nauwkeurigheid van een kas-register. Hij was een groote dwaas geweest, toen hij zich verbeeld had de heele geschiedenis voor tien dollar te kunnen klaar spelen! Slechts één zonnestraal drong tot hem door in dit uur zijner smarte. Carmelita had hem duur gekost, maar zij kon het hem weer inbrengen aan de waschtobbe, niet eens, maar vele malen. ✕ De bruid dacht heelemaal niet. Ze was als verdoofd. Van tijd tot tijd drong het tot haar door dat ze getrouwd werd en nog wel met een man, die twee honderd dollar bezat. Haar zusters en haar nichten en haar vriendinnen mochten zoo veel lachen als ze wilden; *zij* hadden geen wittebroodsweken gehad, geen reisjes naar Santa Ana. Zij hadden leegloopers en vagebonden en dronkaards gehuwd zonder een cent . . . . . ✕ Den dag na het huwelijk spande Cayetano de oude, witte merrie voor zijn wagen en begon verfpotten en blikjes daarin te zetten. Hij had zijn trouwcostuum weggeborgen en verscheen in een vettige pantalon en een hemd, dat welsprekend getuigde van weken arbeid. ✕ Carmelita zag die toebereidselen aan, staande in de achterdeur. — „Cayetano, mijn liefste," zei ze, „wanneer gaan wij naar Santa Ana?" Cayetano, die verfkwasten uitzocht in de houtloods, herinnerde zich, dat hij met zijn bruid geen woord had gesproken over zijn toekomstplannen. Hij voelde, dat de tijd gekomen was om zich nader te verklaren. Hij legde de kwasten in den wagen en ging op den drempel zitten. — „Carmelita," zei hij, „het huwelijk beteekent niet een leven van niets-doen. Het huwelijk is een vennootschap. De man moet werken en de vrouw evenzoo. Geld is in de wereld om gespaard te worden en niet om te worden verkwist." ✕ „De ochtendtrein is al weg," zei Carmelita. „Gaan wij met den middagtrein?" Cayetano bedwong een krachtterm. — „Ik had een vrouw kunnen zoeken met wat geld," zei hij. „Het gebeurt niet vaak, dat een man met geld een vrouw trouwt, die niets meebrengt. In dat opzicht is het een ongelijk huwelijk. Maar dat alles kan . . . ." *(Slot volgt).*

Foto C. Steenbergh.

KIJKJE IN DE MIDDENKAMER.

HET MODERNE LANDHUIS.

(*Slot*).

HET tweede vertrek dat Nieuwenhuis op gelijke wijze inrichtte, is de op blz. 606 afgebeelde eetkamer. Uit den aard der zaak zijn hier de boekenkasten vervangen door buffet en dressoir, maar ook de motieven der versiering zijn anders. Op het ebbenhout der paneelen van deze meubelen, van de lambrizeering en van de deuren zijn vruchten het hoofdmotief en ziet men deze door incrusteeren met zeldzame houtsoorten aangebracht. ✕ Ook de schoorsteen is hier bijzonder goed geslaagd. Deze is van statigen, men zou haast zeggen monumentalen bouw, uitgevoerd in het zelfde zwart met goud dooraderde marmer (porter), dat in de andere benedenvertrekken gebruikt is. Op een vlakke marmeren plaat etste de kunstenaar de voorstelling van een heksendans om een te vuur staanden ketel, en boven het marmer maakte hij een lijstwerk, dat bij de lambrizeering aansluit en een stilleven van van Beijeren omvat. ✕ De middenkamer, tusschen de beschreven vertrekken gelegen, is door den architect Ouendag half cirkelvormig gebouwd, om het uitzicht ruimer te maken. Voor het plafond en voor de wanden, die hier niet van lambrizeeringen voorzien zijn, gebruikte hij ook Ramaerstof, en voor deuren, raamwerk, lijsten en plinten, mahoniehout, dat ook hier het intieme van het vertrek verhoogt. Als men ziet hoe kostbaar dikwijls in huizen der laatste 60 à 70 jaren het houtwerk en de plafonds der kamers beschilderd zijn en hoe ongezellig dit aandoet, dan vraagt men zich af, waarom men voor de niet zoo hooge kosten van mooie houtsoorten terugschrikt. Wat zien de Engelschen dat altijd beter in! ✕ De naar buiten openslaande benedenramen, op Engelsche wijze van ijzer en brons vervaardigd, welke ook in de andere benedenkamers en in de hal werden aangebracht, zijn voor een buitenhuis uitmuntend, daar zij geen tocht door laten en een sierlijker aanzien hebben dan houten ramen

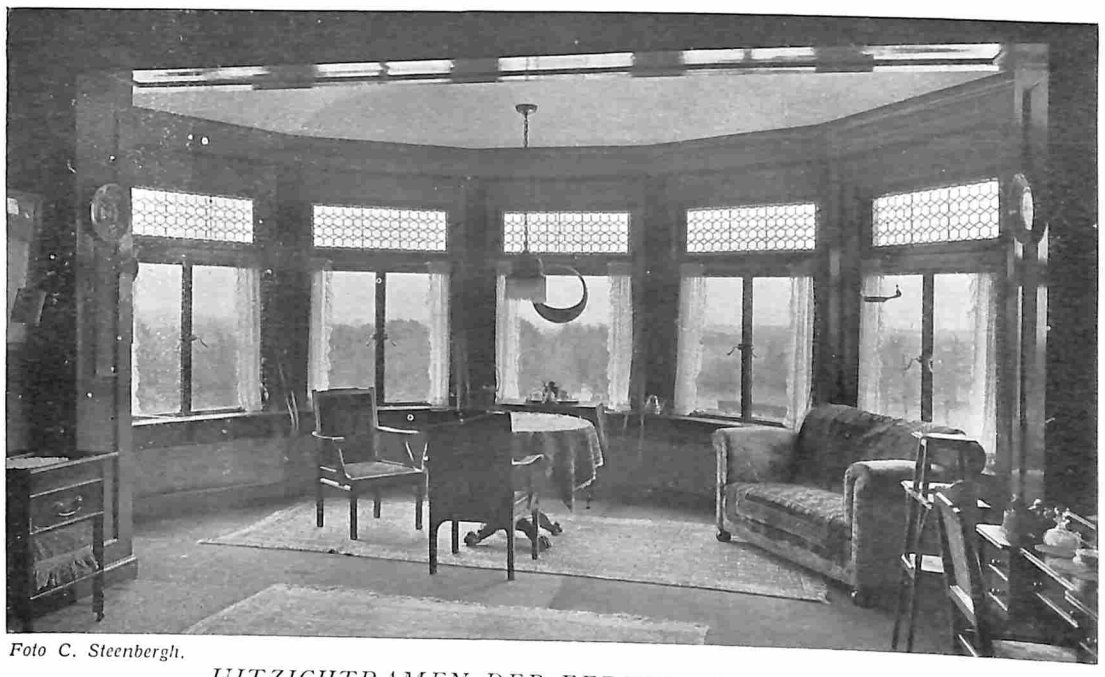

Foto C. Steenbergh.

UITZICHTRAMEN DER EERSTE VERDIEPING.

Foto C. Steenbergh.

KIJKJE IN DE MIDDENKAMER.

die niet zoo rank zijn. Zeiden wij reeds, bij de beschrijving van de hal, hoe goed oude en nieuwe, oostersche en westersche kunst kunnen samengaan, ook in deze kamer is dat op te merken. Een paar rijk versierde ebbenhouten kasten en tafels, een ebbenhouten en een eikenhouten stoel, met perkamenten gebatikte zittingen, van Lion Cachet, zijn daar toevallig te samen gekomen met eenige 18de eeuwsche stoelen en een groote, strakke 18e eeuwsche Engelsche porceleinkast in mahoniehout, welke Chineesch porcelein en Perzisch en Delftsch aardewerk bevat. Daarnaast staat een merkwaardige vrij groote bronzen Boeddha en langs de wanden hangen schilderijen der Hagenaars, van Breitner, Courbet, Stobbaerts e.a. Op de kasten van Cachet staan Chineesche en Japansche figuren in brons, porcelein en aardewerk, ook Delftsche vazen. Al deze heterogene voorwerpen zijn hier in rustige harmonie. Om goed samen te gaan komt het er maar op aan dat de dingen mooi zijn, niet z.g. mooi naar de mode van het oogenblik, maar werkelijk mooi, d.w.z. voor alle tijden mooi. ✍ Aan de zitkamer grenst de z.g. biljartkamer, welke door den architect voorzien is van een aardig tongewelf en van een mooi aan den bovenkant cirkelvormig gebogen raam. Een aardig eikenhouten boekenkastje van Dijsselhof en merkwaardige stoelen benevens een rustbank van den Londenschen meubelmaker en architect Cottier, die een halve eeuw geleden daar een goeden naam had, maken met eenige teekeningen en schilderijen van 19e eeuwsche Hollandsche Meesters van dit vertrek een aantrekkelijke ruimte. ✍ Hoewel de afbeelding op bladz. 607 nog een biljart te zien geeft, was dit tijdens ons bezoek daar niet meer aanwezig. De bewoner had n.l. op een goeden dag bemerkt, dat voor dit biljart zijn personeele belasting verhoogd was, met *f* 125.- Hij had er in het geheele jaar, goed uitgerekend, twee maal op gespeeld en dus per keer *f* 62.50 contributie te betalen, gezamenlijk aan den staat, de provincie en de gemeente. Het bezit van zulk een tafel, een kwart eeuw geleden voor *f* 400 gekocht en uit eene vroegere woning medegebracht, beteekent dan ook een onbetamelijke luxe in onzen tegenwoordigen tijd en moet dus noodzakelijk met zware boete gestraft worden. Ja, in ons van oudsher om zijn vrijheid zoo beroemde land breekt de belastingwetgever met het verouderde denkbeeld van individueele vrijheid, zelfs in eigen huis. Delicate bescheidenheid is dan ook een kwaal waarvan hij hoegenaamd geen last heeft. Zooals een jager het wild tot in zijn hol naspeurt, ontziet ook hij niet het intieme leven van den burger in zijn huis, en niet tevreden met het enorme percentage dat van diens inkomsten en kapitaal reeds aan belasting binnenkomt, wordt daarin nog nagespeurd, alles wat voor belasting vatbaar is. Halen en grijpen dus wat maar te halen en te grijpen is. Is het armzalig biljart alreeds een object om *f* 125.- jaarlijks van te halen, wat staat dan de burgerij te wachten van de nieuwe luxe belasting, die op komst is. Er wordt steen en been geklaagd over het verdwijnen van natuurschoon, het verkavelen van oude buitenplaatsen, het omhakken van prachtig geboomte en het vernietigen van mooie lanen. De oorspronkelijke eigenaren worden daarbij niet gespaard, hun wordt al dit kwaad toegeschreven. Dat echter de families, die achtereenvolgens eigenaren van deze landgoederen waren, deze eeuwenlang voor het nageslacht bewaarden en zich daarvoor opofferingen hebben getroost, wordt buiten beschouwing gelaten. Ook wordt niet gevraagd waarom de laatste eigenaar zich van zijn bezitting ontdeed. Men zou dan te hooren krijgen, dat het ontzettend opdrijven der belastingen het voor vele bezitters van landgoederen onmogelijk maakt deze behoorlijk te onderhouden, te meer daar de verhoogde arbeidsloonen dit alreeds bemoeilijken. Konden in de laatste jaren aldus verscheidene van deze bezitters hun, van het voorgeslacht overgeërfde mooie taak van bewaren en onderhouden niet voortzetten, van andere aan wie dat nog gelukken kon, zijn de erfgenamen wel verplicht de landgoederen op te offeren, dank zij de wet op het recht van successie. Het ideaal van hen, die deze wet het laatst wijzigden, was immers dat de staat zal medeërven? Zij kunnen over de resultaten tevreden zijn, het kapitaal der burgerij vermindert en het land is veel dieper in schuld geraakt dan te voren. ✍ Men zal zeggen, dat de staat dan wel de taak, het natuurschoon te bewaren, kan overnemen. Hoezeer men dit aan den staat kan toevertrouwen, is waar te nemen bij de veranderingen die men bij de rijkswegen aanbrengt. Daarbij wordt van onze mooie

[Foto C. Steenbergh.

DE EETKAMER.

beschaduwde wegen, werkelijke berceaux, die in zoo hooge mate ons landschapschoon helpen verhoogen, niets gespaard. De boomen langs de wegen worden eenvoudig weggehakt inplaats dat men de rails der stoomtrams verwijdert, teneinde de daarmede en met het fietspad vrij gekomen ruimte voor het rijverkeer te benutten om vervolgens rails en fietspaden achter langs de boomen in het kreupelhout of op de plaats van te dempen slooten aan te brengen. Evenmin vinden de mooiste boomen genade, als het er om gaat de tractie der trams van stoom in electriciteit te veranderen. ✕ En de gemeenten? In Friesland is men reeds zoo ver dat men voor werkverschaffing bosschen opeischt, om te kappen, terwijl men elders een extra belasting oplegt aan eigenaren die bosschen, welke daarvoor in aanmerking komen, geheel of gedeeltelijk voor werkverschaffing laten omhakken. ✕ Trouwens, staat en gemeenten zijn in de laatste jaren zelf al te veel proefkonijn, waarop allerlei nieuwe denkbeelden geëxperimenteerd worden, dan dat zij conserveerend zouden kunnen optreden. Dit is, ten opzichte van bedoeld natuurschoon, gebleken beter te zijn toevertrouwd aan de oude families met hunne in dit opzicht patriarchale opvattingen en tradities. Het is dan ook zeer te betreuren dat de staat, door het opdrijven van belastingen, aan een deel der burgerij het vervullen van een eeuwenoude, zoo nuttige taak onmogelijk maakt zonder die taak te kunnen overnemen. Maar deze boutade is een afwijking van onze taak. ✕ Teneinde de beschrijving te hervatten gaan we nog even de dienstvertrekken zien. Een korte gang brengt ons van de hal langs de pantry naar de serre, die ook uit de eetkamer te bereiken is, vervolgens naar de keuken en de bijkeuken, die zoodanig aangebouwd zijn, dat vandaar uit geen kook- en braadgeuren in de woonvertrekken behoeven binnen te dringen. Naast de keuken is een aardig klein vertrek met uitzicht op de pergola en op heesters en sparren. Dit is de zitkamer van het personeel dat, zooals in een modern landhuis behoort, deelt in de geriefelijkheden welke zulk een modern huis aanbiedt, ook in den vorm van verwarmde slaapvertrekken met stroomend water enz. ✕ Op de eerste verdieping vindt men een middenkamer met schitterend uitzicht over het nabij gelegen dorp en verder tot over de grens van het Gooi. De afbeelding op bladz. 604 van de in een halven cirkel aangebrachte ramen van dit vertrek toont aan, dat ook hier met het uitzicht rekening gehouden is. De daarnaast gelegen ruime slaapkamer vertoont een knutselarij van den bewoner, die van oud Hollandsche eikenhouten paneelen, bedstede-deurtjes en mooie gedraaide kolommen, die vroeger een preekstoel gedragen hebben, een gezellig hoekje fabriekte. De bouworde der landhuizen, zooals die in het Gooi veel in praktijk gebracht wordt, geeft gelegenheid tot het maken van gezellige hoekjes, omdat de zijmuren niet zoo hoog worden opgetrokken als de voor- en achtergevels, waardoor aan de zijden het rieten dak wat lager komt en daardoor het gebouw zich meer aanpast aan het landschap. Men krijgt dan in de zijkamers een plafondgedeelte, dat lager is dan het overige. Architecten zullen over dergelijke liefhebberijen van z.g. bouwheeren niet te spreken zijn, maar het is toch de vraag of dit wel heelemaal juist is. Met alle erkenning voor het werk van den architect, moet toch in aanmerking genomen worden, dat steeds een huis gebouwd wordt voor een bepaald doel. Bouwt de architect voor een aangewezen persoon, dan moet er van die persoon ten opzichte van het huis ook iets uitgaan, zijn diens wenschen logisch en uitvoerbaar en voldoet hij daaraan, dan zal zijn werk ook meer door den z.g. bouwheer gewaardeerd worden, wat den architect niet onverschillig kan zijn. Zij, die den bouw hunner woning en de inrichting ervan geheel overlaten aan architect, meubelmaker en stoffeerder, doen beter in hotels te gaan wonen, alwaar ze zich allicht meer thuis gevoelen, dan in eigen woning waarin geestelijk niets van hen aanwezig is. ✕ Hiermede nemen wij afscheid van deze geriefelijke woning.

R. K.

DE ANDER.

JACK zit op z'n stoeltje bij het raam, waar de schemering valt. Hij zit met z'n ellebogen op z'n knieën, en z'n vuisten drukt hij in z'n wangen aan weerskanten van z'n kin. Peinzend overdenkt hij, wat hij vandaag misdreven heeft. En naarmate dat zelfonderzoek vordert, dat de duisternis, die langzaam aan valt, nog droefgeestiger maakt, voelt hij onder zijn gestreepte trui zijn hart zwaarder en zwaarder worden. ✕ Het is 'n treurige gedachte, dat Jack, die iederen

avond aan Onzen lieven Heer vraagt hem heel zoet te maken, iederen dag weer nieuwe misdrijven pleegt, van het oogenblik af, dat hij 's morgens in z'n wit bedje de oogen opent. Vergeefs belooft hij zich zelf dagelijks plechtig, hij zweert aan alle wettelijk ingestelde autoriteiten, dat hij heel lief en gehoorzaam zal zijn. De samenspanning van een noodlot zonder genade en een boosaardig inwendig duiveltje doet z'n beste plannen te niet. ✕ Vandaag bijvoorbeeld heeft hij al verschrikkelijk laakbare handelingen achter elkaar uitgevoerd. Heel toevallig is er niets gebeurd bij het opstaan en bij het ontbijt. Hoewel Maud hem als gewoonlijk een te koud bad gegeven heeft en hem vreeselijk aan z'n haar heeft getrokken bij 't kammen, heeft hij niet geprutteld. En hij heeft niet op z'n servet gemorst met z'n chocola. Je zou denken, dat hij nu eens voor al op den goeden weg was. De komst van Fräulein heeft alles in de war gestuurd. Weliswaar was Jack niet heel erg gerust op z'n huiswerk; hij had een vermenigvuldiging en een grammatica-oefening, waarvoor hij nogal bang was. Maar hij wist zeker, dat hij het weer goed zou maken met z'n lessen. Hij had ze gisteravond zoo goed geleerd; hij had ze zelfs na het eten nog overgekeken om mama heel blij te maken.... Welnu, toen hij ze daar straks moest opzeggen, nog een beetje in de war door het meer dan treurige resultaat van de vermenigvuldiging en de oefening, kon hij er zich bijna geen woord meer van te binnen brengen. Hij zei, dat de Kaap de Goede Hoop ten westen van het Michiganmeer lag en dat Melbourne een koning der Philistijnen was. Daarna heeft hij over het bezittelijk voornaamwoord zulke verschrikkelijke dingen gezegd, dat Fräulein haar reusachtige ooren heeft moeten dichtstoppen. En zij heeft hem gezegd, dat hij een echte ezel was en z'n lessen niet geleerd had. ✕ Toen ging alles totaal mis. Dat Jack een ezel is, heeft men hem al zoo dikwijls gezegd, dat het bespottelijk zou zijn het tegen te spreken. Maar hij hield stijf en strak vol, dat hij z'n lessen geleerd had: hij had ze zelfs zóó goed geleerd gisteravond, dat hij het in z'n ooren voelde dreunen, toen hij insliep: het bezittelijk voornaamwoord.... het bezittelijk voornaamwoord.... ✕ Helaas! Jack legde te veel vuur aan den dag in z'n tegenspraak: zoo komt het dat hij behalve lui en dom ook nog brutaal geweest is. Dat heeft Fräulein hem aan z'n verstand gebracht, terwijl ze haar lippen op elkaar kneep met dat malle gezicht, waarvoor je haar zoo graag eens een flinke pats midden in haar facie zou willen geven. En ze heeft een nul in het aanteekenschrift gezet. ✕ Toen zij weg was, heeft Jack ruzie gehad met Maud, omdat ze hem uitlachte. Hij had opgesneden, dat hij z'n aardrijkskunde op z'n duimpje kende. En daar heeft Maud die nul gezien, die kersversche, ronde nul, midden op de witte bladzijde.... zoo'n kleine leugenaar! ✕ Tevergeefs heeft Jack getracht het uit te leggen. Hij had z'n les heel goed geleerd; trouwens, hij leert bijna iederen dag zoo goed hij kan. Maar zoodra Fräulein er is en gaat zitten, is hij alles weer kwijt. En hij is het nog gauwer kwijt, als ze haar „mikraine" heeft, zooals ze zegt.... Maar Maud haalt de schouders op: een kleine leugenaar, dàt is ie.... Een kleine leugenaar!.... Jack is niet bepaald overtuigd van z'n goede hoedanigheden. Maar uitgescholden te worden voor leugenaar, dat is te veel. Hij heeft Maud geantwoord: „Jij bent een leugenaarster". Daarop is een woordenstrijd gevolgd, die steeds hooger steeg tot op het oogenblik, dat Mama, door haar onverwacht binnenkomen, er plotseling een eind aan maakte. En Jack kreeg geen dessert. Ze hadden juist appeltaart. Daar is Jack dol op. Toch was dàt niet het ergst voor hem. Aan tafel heeft Mama zeker aan Papa verteld, dat Jack weer stout geweest is vanmorgen. Die arme papa, die zoo hard werken moet en zoo moe thuiskomt, was erg verdrietig door deze mededeeling. Hij heeft Jack zoo zacht aangekeken, met een blik, die je pijn doet, en nog eens weer heeft hij gemompeld: „Wel, arme Jack, altijd weer hetzelfde!" En mama,

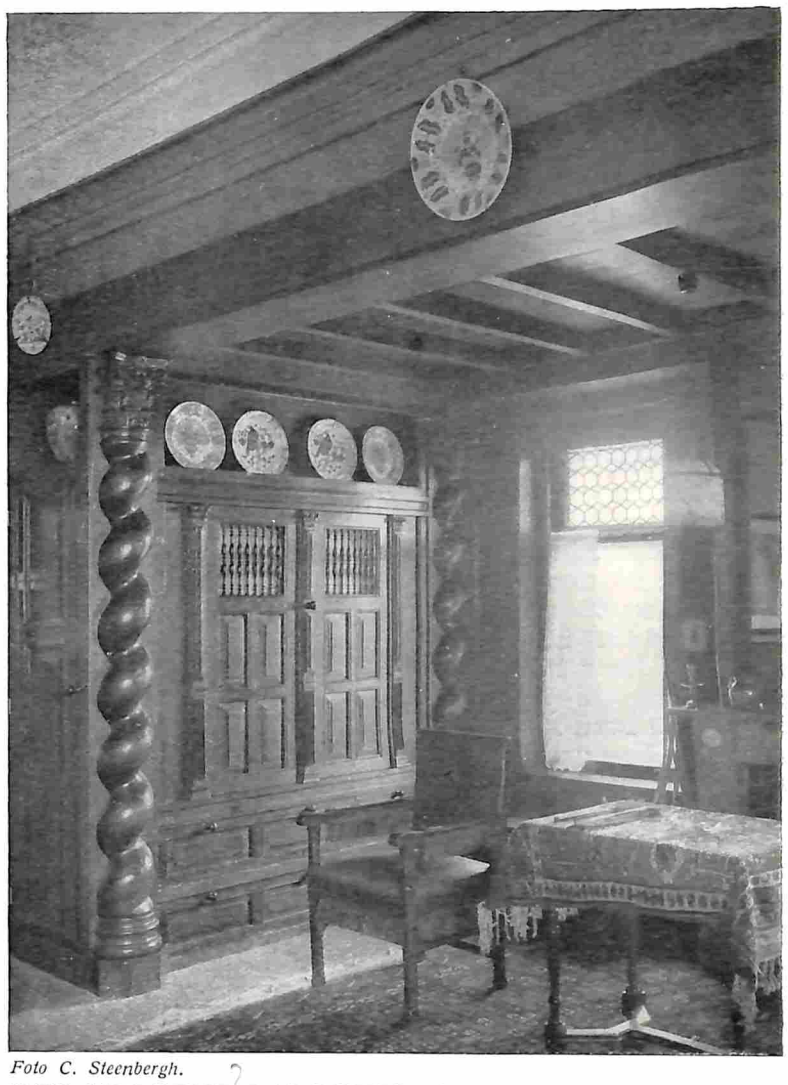

Foto C. Steenbergh.
HET MODERNE LANDHUIS. SLAAPKAMER-HOEKJE.

die nooit echt opgewekt is, was nog verdrietiger dan anders..... Jack kon geen woorden vinden om zich te rechtvaardigen. Hij slikte met moeite de happen door en stikte op een afschuwelijke manier bijna in de aardappelen, waaraan je kunt zien, hoe slordig hij eet, ondanks al wat men hem zegt. ✕ 's Middags was Jack somber gestemd. Op de wandeling kwam hij geen enkele van de honden tegen, die z'n vriendjes zijn. En, omdat hij geen zin had om te praten, zei Maud, dat het heel leelijk van hem was zoo te mokken. Dom, lui, brutaal, leugenachtig, slordig en koppig, ja, jongenheer Jack is een lief heertje! En dat is nog niet alles. Toen hij thuiskwam, trok hij zoo hard aan de bel, dat hij het touw in z'n hand hield. De oude Felicie, die plotseling uit haar gereken opschrikte, zei boos: „Maar, jongenheer Jack, hoe kun je toch zoo wild zijn? Je moest eens weten, hoe zacht

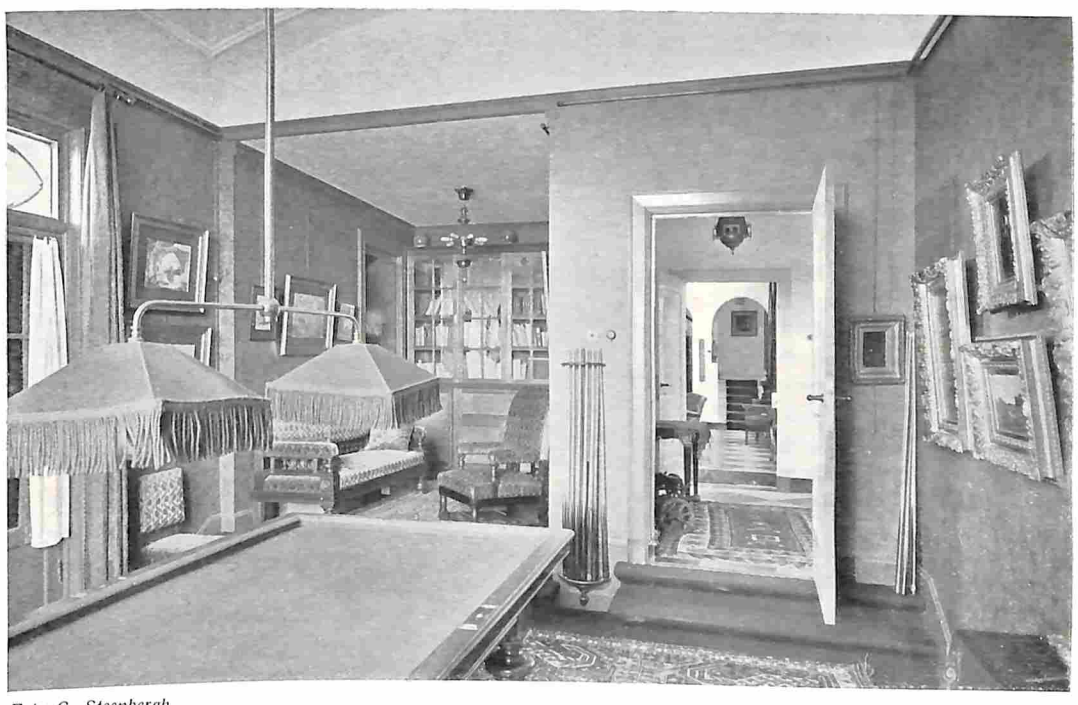

Foto C. Steenbergh.
HET MODERNE LANDHUIS. DE BILJART-KAMER.

en gehoorzaam onze kleine Fred was!" ✉ Want Jack heeft een ouder broertje gehad, dat Fred heette. Hij was bijna een jaar vóór Jack op de wereld gekomen. Maar Onze lieve Heer nam hem weer tot zich, toen Jack nog een klein kindje was. En ondanks al z'n inspanningen, is Jack er niet heel zeker van, dat hij het zich echt herinnert. Soms lijkt het hem of hij heel diep in z'n geheugen een rose gezichtje met blonde krullen ziet, dat hem toelacht. Maar wie weet, of dat Fred zelf is, of misschien alleen maar de pastelteekening, die in Mama's kamer naast haar bed hangt? ✉ Op een heel kleinen, witten grafsteen, waar altijd frissche bloemen omheen staan, is op 't kerkhof Fred's naam gegraveerd. En hij staat nog dieper gegraveerd in Jack's hart. Jack heeft geen vriendjes, dat zou te vermoeiend zijn voor Mama en misschien zou het haar ook verdriet doen, als er andere kinderen in het huis kwamen. Maar hij heeft ze niet noodig, hij heeft Fred immers. ✉ Fred is z'n vriend, z'n oudste broer, van wien hij veel houdt en dien hij met al z'n teederheid vereert. Fred was zoo zacht, zooals Maud zooeven zei. Hij was zoo zoet, zoo gehoorzaam. Hij maakte z'n speelgoed niet stuk, dat Jack met zooveel eerbied geërfd heeft. Hij was geen snoeper. Nooit maakte hij het z'n ouders of de meiden lastig. Hij was erg aanhalig. En hij was mooi, o zoo mooi, nog mooier dan de engeltjes, die men op schilderijen ziet. Onze lieve Heer heeft hem dan ook heel gauw weer tot zich genomen. En Hij heeft alleen dien armen Jack thuis gelaten met z'n leelijke gebreken, z'n zomersproeten, z'n wipneus en z'n leelijken mond, die nòg leelijker is, nu hij vier tanden mist. ✉ Nooit, nooit mag je over Fred spreken tegen Mama. Maar, als Felicie eens in een niet al te slecht humeur is, gaat Jack naast haar zitten. En terwijl zij erwten dopt, vraagt hij haar heel beleefd om iets van Fred te vertellen. En hij zou urenlang vol stille aandacht willen luisteren naar wat Fred zei, wat voor spelletjes hij deed, 't verhaal van z'n lange ziekte en hoe op een morgen in April zwarte mannen hem hebben weggedragen. En nooit vergeet Felicie tot slot te zeggen: „Sedert dien tijd is je mama heelemaal veranderd." ✉ Jack stemt vol droeven ernst in. Hij, die Fred niet heeft gekend, kan zich wel een beetje troosten met aan hem te denken. Maar voor Mama, die hem in haar armen gewiegd heeft, is het heel iets anders. Arme Mama, het is wel te begrijpen, waarom zoo dikwijls, als ze met je praat en het lijkt of ze je aankijkt, haar gedachte plotseling weg is, haar stem dof wordt en er langzamerhand een vochtig waas voor haar oogen komt. Dan is ze ginds, heel ver weg, bij den ander. Het schijnt, dat ze vroeger heel vroolijk was. Van den morgen tot den avond weerklonk haar heldere lach als een massa kleine belletjes. Nu lacht ze niet meer. Zij spreekt heel weinig. Ze is altijd in het zwart gekleed. Heel dikwijls suisde Jack haar nog meer afmat door te hard naast haar te babbelen of door spelletjes, die leven maken!.... Arme Mama! Een Fred gehad te hebben, die zoo volmaakt was en een Jack, die het heelemaal niet is en dan niets anders dan Jack over te houden, dat is ook geen meevaller. Had Onze lieve Heer Fred maar laten leven en den ander bij zich genomen, dat zou veel beter geweest zijn. Maar wat zou Hij met Jack hebben moeten beginnen in z'n paradijs? ✉ Daar is Maud met de lamp. En voordat ze weggaat, vraagt ze Jack met z'n soldaten te komen spelen. Jack antwoordt, eenigszins verstrooid: „Straks, Maud". Maar hij blijft in gedachten verzonken. Deze dag, die zoo ellendig geweest is, drukt hem zwaar. Hij is lusteloos. Maud zegt het hem heel dikwijls: „Hij deugt nergens voor". Ze heeft gelijk. Wat dom om nergens goed voor te zijn! ✉ Een stem, een dierbare stem, doet hem uit z'n gepeins ontwaken: „Wel Jack! Wat hebben ze me verteld? Ben je vanmiddag uit je humeur geweest?" Jack kijkt op. Zijn Mama is in haar grooten, gemakkelijken stoel gaan zitten. Tenger in haar zwarte japon, lijkt ze nog vermoeider dan gewoonlijk. Haar bleek gelaat is half gebogen over haar schouder, tegen de leuning. Net een geknakte bloem. Jack opent den mond, maar hij kan geen antwoord vinden. Alleen is er iets, dat hem op de borst drukt en hem erg pijn doet. ✉ Mama herhaalt haar vraag: „Nu Jack, is dat waar? Ben je vanmiddag niet lief geweest?" Er is geen toorn in Mama's stem. Soms *moet* ze zich wel eens boos maken op dien armen Jack en hem even beknorren. Maar vanavond is ze heel teeder: alleen misschien nog een beetje bedroefder en dat telkens weer door Jack's schuld. Hij staat op en gaat naar den stoel toe: „Mama, ik heb heusch niet uit m'n humeur willen zijn. Ik had alleen niet veel zin om te praten." Hij heeft dat heel oprecht gezegd, terwijl hij z'n stem, die wat beefde, vaster probeerde te maken. Het smartelijke gelaat van Mama keert zich half naar hem toe en de mond met de dunne lippen glimlacht flauwtjes. ✉ „Mijn Jack, die geen zin had om te praten. Wat vertel je me daar?" Jack gaat de groote voetenbank halen, zet hem naast den stoel en gaat zitten. Het gebeurt niet vaak, dat hij z'n Mama zoo voor zich alleen heeft. En al te vaak, als hij met haar samen is, weet hij niet, hoe hij zich bewegen of praten moet. Zelfs in dit oogenblik kan z'n praatzieke mond geen woorden vinden. Maar de witte, magere hand ligt op de knieën. Schuchter raakt Jack haar even aan met z'n vingers en daar ze hem niet wegduwt, neemt hij ze op en kust ze. „Wat is er toch, Jack? Ben je zoo lief, omdat je zooveel ondeugende

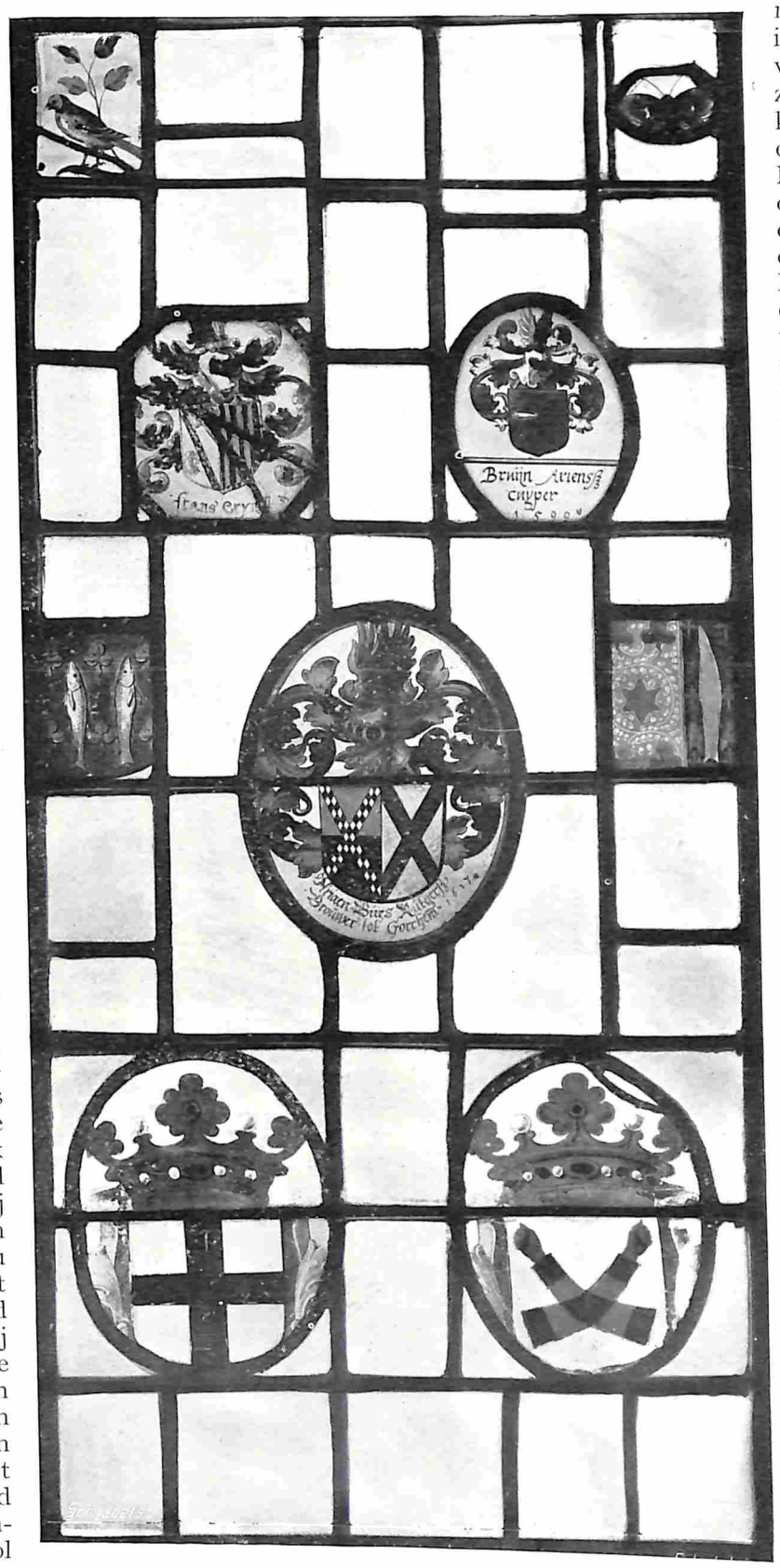

HET MODERNE LANDHUIS.
RAAM MET OUDE GEBRANDSCHILDERDE RUITEN.

dingen uitgevoerd hebt?" ✉ Jack voelt z'n wangen rood worden en hij geeft niet dadelijk antwoord. Hij zou gelukkig geweest zijn, o zoo gelukkig, als er nu eens geen sprake was geweest van z'n ondeugende streken! Het zou zoo heerlijk geweest zijn zoo saampjes te blijven, zonder de een of andere narigheid. Maar als men kwaad gedaan heeft, is het heel billijk, dat men er de gevolgen van ondergaat, nietwaar? Trouwens, er komt ook geen beknorring over Mama's lippen, ze legt hem alleen uit, dat hij beslist moet probeeren gehoorzaaam te zijn, zoodat men van hem kan houden en hij zich niet ongelukkig voelt.... Jack's hart zwelt hem in de borst en hij stamelt met gesmoorde stem: „Ik probeer het al, Mama, heusch, maar ik zal 't nog meer probeeren." ✉ Wat heeft Mama vanavond? Ze buigt even het hoofd en zachtjes raken haar lippen Jack's voorhoofd aan. Gewoonlijk geeft ze hem alleen maar 's morgens een kus en 's avonds bij het naar bed gaan. Ineens wordt het Jack zoo wonderlijk te moede. Hij zou wel willen schreeuwen van vreugde en lachen; maar als hij z'n mond opendeed, zou hij misschien in snikken uitbarsten. ✉ „Zal mijn Jack dan altijd een lieve jongen zijn?" O, hij zou zoo lief willen zijn! Zacht fluisterend stort Jack z'n hart uit, terwijl hij van tijd tot tijd even ophoudt om de hand te kussen, die maar niet teruggetrokken wordt. Hij zou zoo graag lief willen zijn.... Hij probeert het wel, maar het is niet gemakkelijk.. Soms zijn z'n lessen moeilijk. En hij heeft een hard hoofd, dat zegt Fräulein hem zoo dikwijls. Maar dat zal misschien wel zacht worden.... Bovendien heeft hij dadelijk erg spijt, als hij ondeugend geweest is. Maar het zou beter zijn, als hij van te voren spijt had. Hij heeft een nieuw gebedje gemaakt om te vragen, dat hij geen kwaad zal doen en dat iedereen van hem houden mag. ✉ Mama antwoordt alleen nog maar met ja en neen, en dan antwoordt ze in het geheel niet meer. Men hoort alleen haar borst soms heel even op en neer gaan. En langzamerhand houdt Jack's stem op. Het is heel prettig zoo met z'n tweetjes te blijven zitten, zonder iets te zeggen. Dat is zalig. Hij heeft z'n wang tegen de hand gelegd, die hij steeds vasthoudt en zwijgt, in-vergenoegd. ✉ Maar plotseling valt er een warme droppel op Jack's voorhoofd. En hij siddert van 't hoofd tot de voeten.... Die droppel.... Hij heeft 't begrepen. Helaas! Jack zal altijd dezelfde blijven. Terwijl hij, egoïst, gelukkig is, lijdt z'n moedertje vlak naast hem en schreit. De ander zou in zijn plaats wel weten, wat hij moest zeggen, en als hij er was, zou zij zeker niet schreien. Terwijl Jack nergens voor deugt.... ✉ Dan klinkt in de stilte een stemmetje, bedeesd, o zoo bedeesd: „Mama, kijk maar niet naar me. Doe uw oogen dicht. Misschien kunt u dan denken, dat *hij* het is." ✉ Met een wild gebaar vliegt Mama overeind. Zij slaakt een kreet, kijkt een seconde haar kleinen jongen aan en dan sluit ze hem plotseling in haar armen, zoo onstuimig, dat ze hem pijn doet, heerlijk pijn....

Naar het Fransch van ANDRÉ LICHTENBERGER.

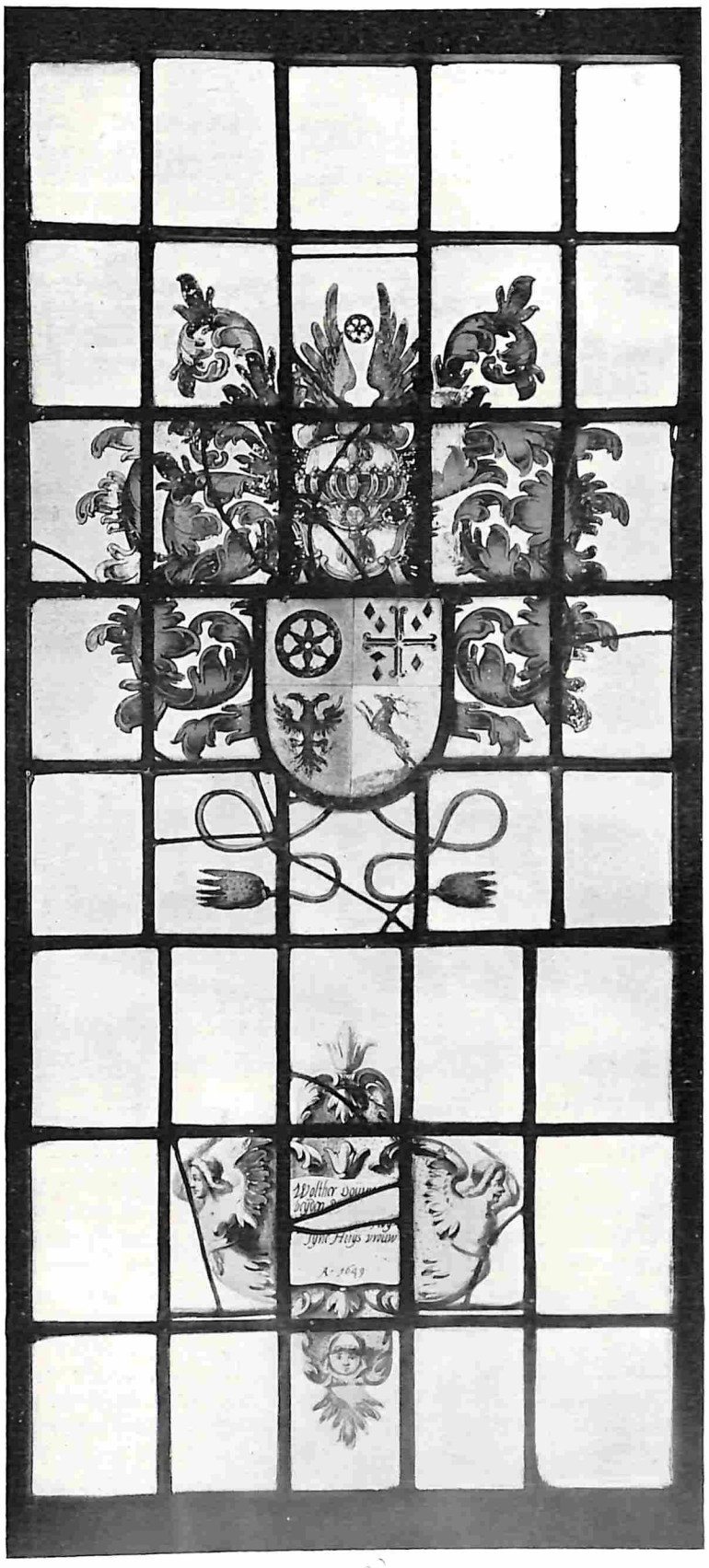

HET MODERNE LANDHUIS.
RAAM MET OUDE GEBRANDSCHILDERDE RUITEN.

BADEN.

ZWITSERLAND is sinds onheugelijke jaren de magneet, die de Hollanders, vlaklandbewoners bij uitnemendheid, aantrok met onontkoombare kracht. De Alpenvereeniging is daar om te getuigen van de sportlievendheid van Hollandsche bergbeklimmers, van hen, die duizend angsten zoeken te doorstaan, om, triomfeerend over alle moeilijkheden, waarmee de natuur Zwitserland versterkte, duizend vreugden te beleven, als ze de hoogste toppen van Mont-Blanc, Scheidegg, Mönch, Jungfrau hebben veroverd. Dan zijn er de wintersportenthousiasten en ten slotte de mìn of mèer snobistische toeristen, die „voor hun pleizier" reizen. Het laatste jaar is er echter een nieuwe categorie bijgekomen, n.l. van hen, die, geteisterd door de meest-Hollandsche van alle kwalen, ter genezing van rheumatiek e.d. hun heil zochten in Duitsche badplaatsen. Daar in de meeste gevallen de medische kant van dit bezoek geen overwegend bezwaar is ook te genieten van de genoegens des levens, zoo is bij deze categorie Duitschland voor het oogenblik uit de gratie. De Hollandsche geneesheeren hebben dies de welwillendheid gehad de oeroude badplaats Baden in Zwitserland onder de aandacht van hun patiënten te brengen, met het gevolg, dat de Hollanders een Romeinsche traditie voortzetten. ✉ Tacitus, de Romeinsche geschiedschrijver, spreekt reeds in zijn Historie (I cap. 67) van de heete zwavelbronnen van Baden, als hij vertelt van den slag van den Bötzberg, die 69 jaar n. Chr. werd geleverd. Hij zegt o.a. dat Baden een plaats is, die tengevolge van een langjarigen vrede, tot een stad is gegroeid, welke druk bezocht wordt, omdat de geneeskrachtige heete bronnen wijd en zijd beroemd zijn. En in het plaatsje Wettingen, vlak bij Baden gelegen, werd in het veld een steen gevonden, waarop in het Latijn gebeiteld stond: Lucius Annusius Magius heeft der godin Isis (de heelmeesteresse) ter eere dezen tempel gesticht voor de bewoners van het vlek Aquae (= Baden). Om dezen tempel te versieren schonken Lucius' gemalin Alpina Alpinula en Peregrina, hun beider dochter 100 denarii. Het bouwterrein werd door de burgers ten geschenke gegeven. Deze steen is thans ingemetseld in den muur van den kerktoren te Wettingen. Ook andere opgravingen, te Baden en omgeving gedaan, wijzen erop, hoe de Romeinen er nederzettingen hadden gevestigd: een Romeinsch militair hospitaal werd ontdekt en talloos

zijn munten, wapenen, huisraad, statuën, nu bijeengebracht in het Baldingerhaus te Baden. ✍ Drie bronnen, geneeskrachtig water leverende, zijn er te Baden, die van de „heete rots", waaruit 165 liter per minuut welt, die van de Limmat met 140 Liter en de groote bron te Ennetbaden. Ook na de Romeinen werd hun weldoende macht naar waarde geschat. Toen het Christendom Zwitserland binnenkwam, ontstond de legende der heilige Verena, wier geest hier wonderen verrichtte door de warme bron, een legende, die heinde en ver werd verspreid, waarschijnlijk echter pas na de stormen der volksverhuizing in 4e en 5e eeuw, toen de Alemannen het vlek Aquae in een ruïne veranderden. Als badplaats genoot Baden vooral van de 14e tot de 18e eeuw een groote reputatie. Uit alle landen der wereld kwamen geestelijke en mondaine bezoekers naar het stadje, dat van 1426—1712 Zwitserlands hoofdstad was, waar niet alleen Zwitsersche belangen werden besproken, maar waar in 1714 ook het tractaat tusschen Frankrijk en het Duitsche rijk werd gesloten, als aanvulling op den vrede van Utrecht, die een einde maakte aan den Oostenrijkschen successieoorlog. Druk was dus het verkeer te Baden, ontzaglijk veel weelde werd er tentoongespreid. Daar kwamen in de 14e en 15e eeuw de hertogen van Oostenrijk met hun groot gevolg, daar verzamelden zich sinds 1424 geregeld, de afgevaardigden der Zwitsersche Kantons, tot een Rijksdag die in pracht en praal voor den adel niet onderdeed. En deze Rijksdagen trokken op hun beurt tallooze vreemdelingen naar de stad, officieuse en officieele afgevaardigden en gevolmachtigden van andere landen. Hans von Waldheim, raadsheer van Halle, verbleef er 4 weken in den zomer van het jaar 1474 en hij, die heel de wereld haast had bereisd, vertelt vol enthousiasme in zijn reisverhaal van de praal en de pracht der aanzienlijken, te Baden vereenigd. Zoo bezocht o.a. Eleonora, gemalin van Sigismund, hertog van Oostenrijk, Schotsche van geboorte, met groot gevolg van edelen en edelvrouwen in datzelfde jaar de plaats; de eedgenooten vereerden haar, wier lieftalligheid aller harten veroverde, een zoogenaamd „cadeau de bains", eenigszins zonderling volgens onze begrippen omtrent de geschenken, welke aan een beminnelijke vrouw plegen te worden gegeven. Dit „cadeau de bain" bestond uit een aantal koeien en schapen, wijn, boter, haver en nog enkele andere voorwerpen, ter waarde van 70 gulden, een aanzienlijk bedrag in dien tijd. Blijkbaar behoorden broches, aschbakjes, ansichten nog tot de onbekende grootheden! In 1570 gebruikte Anne-Marie, hertogin van Wurttemberg, er de baden, 5 jaar later ontving Jörgen, markgraaf van Brandenburg er eveneens een „cadeau de bain", ditmaal van de stad Zürich, een geschenk van wijn en haver. ✍ Hoe mondain het leven er was, blijkt wel uit de opmerking van den pauselijken secretaris Poggio, die aan een vriend schreef: „Alles in Baden is zoo bekoorlijk, dat ik me soms kon voorstellen hoe Venus Cypris zelve hier verwijlt en met haar alle bekoorlijkheid van het gansche heelal." Inderdaad, Venus Cypris zal vaak in deze badplaats aanwezig zijn geweest, waar het usance was, dat bain mixte gebaden werd, hetzij binnenshuis, hetzij in bassins in de open lucht. Een paar gravures uit den aanvang der 19e eeuw toonen, hoe genoeglijke koffiepartijtjes werden georganiseerd, waar 't aan hofmakerij niet ontbrak. De badcostuums uit die dagen waren zeker smakeloozer en stellig niet decenter dan de moderne tricots. ✍ Intusschen neemt dit alles niet weg, dat Baden een zeer belangrijke rol in de Zwitsersche geschiedenis heeft gespeeld. Enkele ruïnes, enkele goed geconserveerde gebouwen getuigen van dit roemrijk verleden. Twee kasteelen, één boven op den berg, het dal en het stadje beschermend, één aan den oever van de Limat, een toevlucht voor de benauwde burgers, als de vijand voor de sterke muren lag. En hoe vaak was Baden het middelpunt van een verwoeden strijd! Het eerst waren 't de barbaren, die telkens weer dood en vernietiging over het vlek brachten. Slechts moeizaam herstelde 't zich van deze slagen, maar de Romeinsche weelde en pracht keerde niet terug. Op de plaats waar eenmaal de Romeinen een castellum hadden aangelegd, verhief zich in de middeleeuwen een sterke feodale burcht, de „Stein" waar in de 11e en 12e eeuw de graven van Lenzburg hun macht uitoefenden. Bij den dood van Ulrich, den laatsten graaf uit dit geslacht, 1172, kwam 't aan de graven van Kyburg, totdat deze op hun beurt vervangen werden door de Habsburgers, het huis, dat met Rudolf de keizerskroon veroverde, die het tot den Grooten Oorlog van onze dagen, met weinig onderbreking, voor zich wist te behouden. In 1291 stierf de eerste keizer, Rudolf; als heer op den Stein volgde hem zijn zoon Albrecht, die Baden de stedelijke privileges schonk. En voortaan woonde op het stamslot boven op den Schlossberg de Oostenrijksche landvoogd, wiens macht zich ver uitstrekte over Aargau en Zurichgau: daar werden ook de archieven van heel Oostenrijk bewaard en beschermd. Daar hield keizer Albrecht, te midden van zijn schitterend hof, zijn laatste gastmaal op 1 Mei 1308, de dag, die zijn dood zou aanschouwen, toen Johan van Zwaben, zijn neef, hem om persoonlijke motieven den dolk in het hart stak. Twee weken later zwoer Baden met de andere afgevaardigden van de Aargau trouw aan Albrechts zoon Leopold, en stond hem dan ook bij, toen hij uittrok om het verbond der Zwitsersche eedgenooten, opgestaan tegen de Oostenrijksche dwingelandij, te vernietigen. Maar reeds de slag van Morgarten, die een bloedige overwinning aan de eedgenooten bracht, bracht den nekslag aan Leopolds vertrouwen en macht. Op Baden vestigde Oostenrijk nu zijn hoop, steeds meer werd 't het militaire middelpunt, waarop de eedgenooten voortdurend hun aanvallen richtten. In dezen fellen burgeroorlog werd het stadje tallooze malen geplunderd en verwoest: in 1351 verbrandden de burgers van Zürich het kleine badhuis, later werd ook het groote badhuis gedeeltelijk een prooi der vlammen. En in 1415 veroverden de eedgenooten, onder protectoraat van keizer Sigismund van Luxemburg, eerst de stad en 9 dagen later het kasteel op den Schlossberg, waar men vergeefs had gewacht op de versterkingen, die hertog Frederik, verbannen door keizer en concilie van Constanz, beloofd had te zenden. Te laat ook kwam het bevel den burcht te sparen, in vlammen ging ze op, na geheel te zijn geplunderd. En slechts de torenruïne is nog over als een schamele herinnering aan haar glorieus bestaan. ✍ Voor Baden, dat nu niet meer het Oostenrijksch militair centrum was, scheen een rustiger tijd aan te breken. Nu had een Zwitsersche landvoogd het bestuur over de stad, die zich metterwoon vestigde in het kasteel aan den oever der Limat, met den anderen oever verbonden door een overdekte brug, gelijk men er zoovele in de oude Zwitsersche stadjes aantreft. Heel kort slechts bleef de schijn van een langdurigen vrede bewaard. Badens situatie maakte 't ook in den burgeroorlog, waarbij Zürich de eene partij, de overige eedgenooten de andere partij vertegenwoordigden, opnieuw tot militair middelpunt, ditmaal van de eedgenooten met het bekende

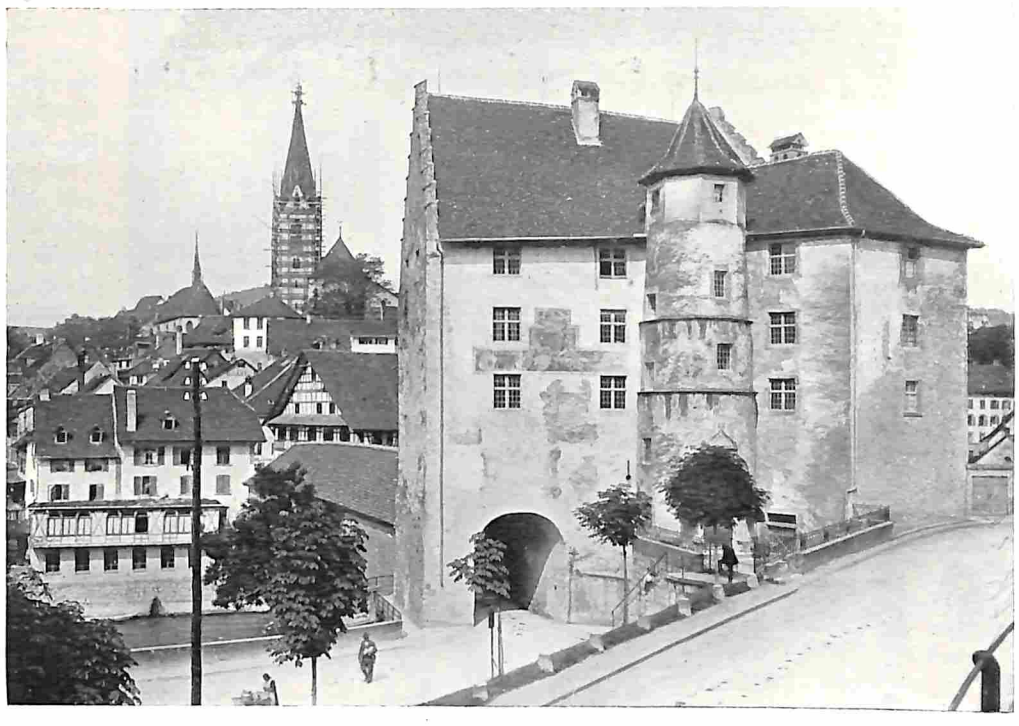

ZWITSERSCH BADEN. HET GROOTE BADHUIS.

gevolg, dat 't voortdurend plundering en brandstichting had te verduren, in weerwil van veel heldenmoed. Haar burgers waren mede oorzaak van den ondergang van Karel den Stoute; waarschijnlijk genoten ze mede van de volgens schoolherinneringen sprookjesachtige schatten, in Karels tentenkamp achtergelaten. In 1512 diende ze paus Julius II; het nieuwe geloof veroverde hen niet in weerwil van Zürich's nabijheid, de stad, waar Zwingli het protestantisme beleed. Steeds bleef het de toevlucht der Katholieken: lang nog was het Protestanten verboden zich in Baden te vestigen. Trouwens, heel de omgeving van Baden was vurig Katholiek; nog bestaat het in 1227 gestichte Cistercienserklooster (nu in gebruik als kweekschool voor onderwijzers), waar met uiterste piëteit de kunstschatten uit 13e—17e eeuw worden bewaard. Buitengewoon belangrijk zijn er de gebrandschilderde ramen, een staalkaart van de specimina gedurende 400 jaren vervaardigd: ongelooflijk rijk gebeeldhouwd is het koor. ✕ Maar keeren we naar Baden terug, waar zich, gelijk ik boven reeds zeide, een rijk luxeleven had ontwikkeld. Baden gevoelde de behoefte, naar evenredigheid van haar rijkdom ook haar macht te bevestigen en dus werd in de 2e helft der 17e eeuw besloten den „Stein" te herbouwen. Maar heel kort daarna al maakte een nieuwe burgeroorlog, ditmaal tusschen Katholieken en Protestanten, een einde aan Baden's glorie en.... aan het bestaan van den zoo juist herbouwden burcht. Ook de muren moesten worden geslecht. Nu herinnert alleen de „Stadtturm" met zijn vier slanke hoektorentjes aan de eenmaal machtige versterkingen. Toch bleef Baden belangrijk. In 1714 werd het tractaat van Baden geteekend, toen de Franschen, vertegenwoordigd door den prachtlievenden graaf du Luc, niet ophielden weelderige festijnen te geven, zoo oogverblindend als te voren nog nimmer in de stad waren aanschouwd. Maar sinds 1712 was Baden niet meer de hoofdstad van Zwitserland, als politiek centrum scheen 't de geheele 16e eeuw te hebben afgedaan, En ook als badplaats verliep haar faam. ✕ De 19e eeuw bracht vernieuwing en opbloei en de Hollanders, die nu in de 20e eeuw, opgenomen in den Zwitserschen „trek", hun zomer in Baden doorbrachten, erkenden en waardeerden de zeer verscheiden schoonheid, daar bewaard door menschenhanden of geschonken door de natuur, die hier een liefelijke romantiek in zich bergt, evenredig aan de zoo zorgvuldig bewaarde binnenstad.

RO VAN OVEN.

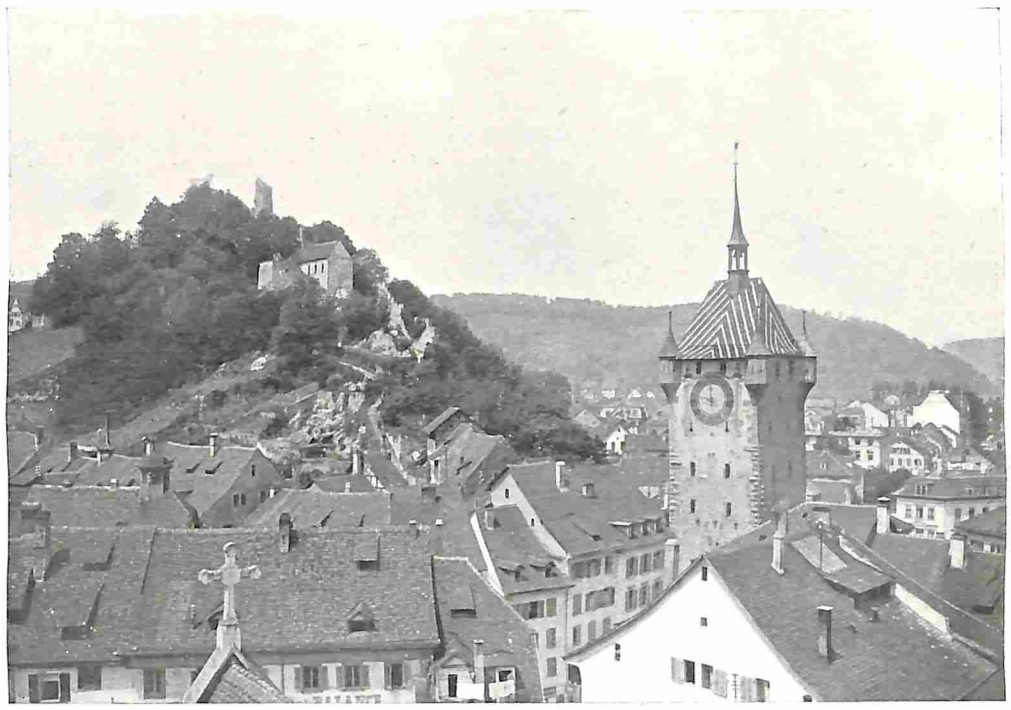

ZWITSERSCH BADEN. GEZICHT OP SCHLOSSBERG EN STADTTURM.

BARGH, DE PANTER.

ALS een koperen schijf zonk de zon achter de heuvelen. De dag vluchtte en met haar ging de stilte, want het djungelvolkje ontwaakte. ✕ In een boschje doornstruiken had de panter geslapen. Ook voor haar was de tijd om op prooi uit te gaan aangebroken. Ver weg schreeuwde een sambhar hert, dichterbij kraaide een spoorhoen zijn uitdagenden roep. De panter rees op en rekte zich lui. Zacht spinnend snuffelde zij aan het jong, dat naast haar lag. Dan gleed zij onhoorbaar door de struiken. Een pauw, die haar bemerkte, krijschte een waarschuwing. ✕ Zij was nog niet ver van haar leger verwijderd, toen de reuk van een geit haar in den neus drong. Langzaam, nu en dan aarzelend, sloop ze in de richting, waaruit die geur tot haar woei. Weldra bereikte zij een kleine, open plek in het lage hout. Aan den rand daarvan bleef ze staan. In het midden stond de geit, vastgebonden aan een paal. Ze had de aanwezigheid van de panter reeds bemerkt, want ze liet een angstig geblaat hooren. ✕ De panter bewoog zich niet. Instinctief voelde zij de nabijheid van een onbekend gevaar. Maar het gezicht en de reuk van zoo'n makkelijke prooi was een verleiding, die zij niet kon weerstaan. ✕ Plots dook ze ineen, loerde op de geit als een kat op een muis, haar lichaam trilde.... met een geweldigen sprong wierp ze zich op haar slachtoffer. ✕ Op hetzelfde oogenblik, dat zij haar tanden in het vleesch begroef, schoot uit de struiken een lichtstraal als een bliksemflits en daverde een knal. Bloedend viel zij neer, richtte zich echter direct weer op. Maar de kracht voor een tweeden sprong ontbrak haar; het was alsof haar pooten verlamden. Ze viel om, strekte zich en bleef roerloos liggen. — ✕ Met een tevreden gebrom boog de jager zich over haar lichaam en streelde haar den kop waarin de oogen reeds begonnen te breken. Daarna trok hij zich weer terug in zijn primitieve door inlanders getimmerde schuilplaats en viel in een diepen slaap. Den volgenden morgen volgde hij de sporen van de panter en vond haar jong. Zoo werd Bargh „lijfeigene"..... ✕ Hij was nog te jong om het verlies van zijn vrijheid te kunnen betreuren. En daar hij speelsch en aanhalig was als een poes, wist hij zich spoedig rechten te veroveren, die hem dat lijfeigenschap, ook toen hij wat ouder werd, eigenlijk in het geheel niet meer deden voelen. ✕ Na zijn komst onder de menschen, was hij eerst erg inkennig. Maar dat duurde slechts enkele dagen. En binnen een maand was hij de boezemvriend van een Ierschen Terrier geworden. Toen hij wat grooter werd, maakte

GEZICHT OP ZWITSERSCH BADEN EN DE LIMAT.

JAVAANSCHE DANSERESSEN BIJ EEN FEESTELIJKE GELEGENHEID. RECHTS HET GAMELAN-ORKEST.

hij van de vrijheid, die hem allengs gelaten werd, gebruik tot het ondernemen van zwerftochten in den omtrek. Daarbij verwijderde hij zich nooit al te ver van huis, want harde ondervinding had hem geleerd, dat er ook vreemde honden en andere kwelgeesten rondzwierven. ✕ Men beschouwde hem niet als een wild dier, men meende, dat de instincten en hartstochten van den panter hem vreemd waren. Maar zij sluimerden slechts in het diepste van zijn ziel. ✕ Pas toen Bargh bijna vier maanden oud was, begon hij iets te vermoeden van de kracht, die de Natuur hem geschonken had en ontwaakte plotseling de woesteling in hem. Dat gebeurde op een dag in den regentijd. Bargh dommelde vredig in een stoel op de wijde veranda van de bungalow en de Terrier liep in den tuin er voor. ✕ Toen kwam de indringer, een pariahond. In een oogenblik waren de beide honden in een ernstig tweegevecht gewikkeld. Door het lawaai gewekt sprong Bargh op, en ziende, dat zijn kameraad op leven en dood vocht met een van zijn eigen vijanden, wierp hij zich met het eerste gegrom van zijn leven in den strijd. ✕ De rustverstoorder zag de razende furie aankomen en maakte rechtsomkeert om te vluchten. Maar Bargh greep hem in snellen loop bij den nek, slingerde zich over hem heen naar de andere zijde — en het gevecht was geëindigd. Uitdagend bleef hij over zijn slachtoffer staan, trillend van opwinding. Zijn haastig geroepen meester had moeite hem tot kalmte te brengen en weg te leiden. ✕ Het bleek onmogelijk Bargh langer als huisdier te blijven beschouwen. En, daar men niet wist, wat met hem aan te vangen, werd er een groote, stevige kist getimmerd om hem daarin voorloopig op te bergen. Niemand kon vermoeden hoe spoedig Bargh de vrijheid zou herwinnen. ✕ In den donkeren Octobernacht leek de bungelow een uitgestorven woning. De Sahib was op reis; vertrouwend op de Voorzienigheid hadden de bedienden het huis aan zijn lot overgelaten en sliepen in hun familiekring. ✕ Voor de twee avonturiers, die dezen nacht gekozen hadden om hun slag te slaan, konden de omstandigheden niet gunstiger zijn. Door de ongegrendelde deur kwamen zij binnen en ongestoord doorzochten ze alles naar voorwerpen van waarde. ✕ Gering was hun buit niet. Juist toen zij heen zouden gaan, ontdekte een van beiden in een hoek van een der vertrekken een groote pakkist. En, daar hij vermoedde ook hierin iets van zijn gading te zullen vinden, zocht hij het slot. Hij slaagde er ten slotte in, een zijwand neer te klappen en onderzocht met tastende hand het binnenste. Het volgende oogenblik werd de stilte verbroken door een kreet van ontzetting, die de slapende plantagebevolking wekte. ✕ De kist was Bargh's verblijfplaats. Hij had den gang der dingen met aandacht gevolgd en de tastende hand, die zijn gevangenis opende, met een lik van zijn erg ruwe tong verwelkomd. Het was goed bedoeld, maar de man, wien de hand toebehoorde, viel van schrik achterover en liet zoodoende den weg vrij, waarvan Bargh dankbaar gebruik maakte. ✕ Opspringend sloeg de dief in dollen angst met een mes naar den panter en gaf hem een diepe snede in den rug. Met een gegrom van woede en pijn snelde Bargh door de deuropening en verdween op zijn velvetten pooten geluidloos in den nacht. De wacht rukte aan en de bevende misdadigers werden ingerekend. ✕ Zwaaiend met zijn staart vluchtte Bargh heen, weg van de menschen, de vrijheid tegemoet. Zijn instinct leidde hem in de richting van de Kadir. Daarbuiten in de wijde vlakte rook hij de rivier, en zonder rusten snelde hij voort tot hij haar bereikte en dorstig haar water kon drinken. Daarna lekte hij de wond, waarnaar hij nog niet had omgezien. En rustig neerliggend in het gras kwam de betoovering van eenzaamheid en nacht over hem. Het leek hem, als doorleefde hij een lang vergeten droom. Van rondom zweefden allerlei geluiden tot hem, die hij voor het eerst hoorde en toch verstond. Het sterrenlicht blonk in zijn gouden oogen, terwijl hij luisterde. En langzaam bezonk in zijn geest alle herinnering aan de beschaving. Hij werd weer een deel van de wildernis. ✕ Maar, voor hij een wild dier zou zijn in de volste beteekenis van het woord, had hij nog veel te leeren. En de Natuur is een harde leermeesteres. Om haar lessen te kunnen volgen moet men kracht, ondervinding en vlugheid bezitten. Bargh bezat alleen de eerste vereischte in voldoende mate.

(Slot volgt). F. G. MEDER.